

P-62

SINEA

FILMSKI ČASOPIS/37'8

ST

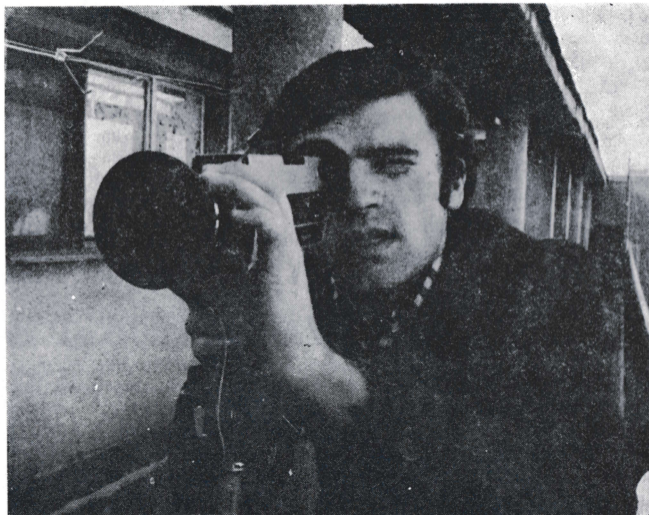
OLDRIČ
POLAK
PEN
ANGELOPULOS
PANFILOV
ROSELINI
BABIĆ
KARAKLAJIC
MARKOVIĆ
NIKOLIĆ



**portret
amatera**

**vesko
kadić**

**20
pitanja
arturu
hofmanu**



Artur Hofman, amater iz Subotice

ra njegove filmove, u kojima ne ma, međutim, ničega što je asocijativno?

— Mislim da Dragiša nije jedini koji to radi, i ja to česo radim, ako nije reč o skupim filmovima, jer onda čovek ne odgovara ni pred kim. I radi sa svojim filmom šta hoće, šalje ga na festivil, koji mu se dopada (dok filmovi rađeni za neke klubove moraju obično prisustvovati na svim festivalima; sviđalo se to autoru ili ne). Nerešeno pitanje u našem amaterskom filmu je i kopiranje filmova, koje ne postoji ili je veoma loše. Filmovi su unikatni i oni se brzo izhabaju na petnaestak festivala, koliko ih ima godišnje kod nas. To isto može biti razlog, zašto jedan autor radije snima film iz »svog džepa«. Ovako izdvajanje iz jedne klubske zajednice može biti negativno ukoliko dolazi do nekog zatvaranja i izolacije od tuđih mišljenja, ali može biti pozitivno, ukoliko je zajednica loše uticala na pojedinca. Sve su to pitanja o kojima možda i razgovaramo ali ih ne možemo rešavati iz dana u dan,

jer amaterski film je, ustvari, donekle stihijnska pojava koja se teško može regulisati. Ni u jednom klubu ne postoji kontinuitet rada, generacije dolaze i odlaze, svaki se klub sukobljava sa propadanjem a i sa cvetanjem klubborskog života.

5. Pošto amaterski film niko ne nadgleda, da li postoji bojazan da on zastranjuje i na polju umjetničkog izraza, ukoliko taj pojam može postojati u stvaralaštvu amatera?

— Mislim da je naš amaterizam neka vrsta umjetnosti, ali da nisu svi amateri umjetnici, oni su uglavnom u boljem slučaju eksperimentatori, u gorem samo obični »hobbysti« i ekshibicionisti. Pošto u amaterskom filmu nema strogo kontrolisane kritike, žiri i festivali su ponekad protivurečni, negde se jedan film nagradi, koji na nekom drugom festivalu nije bio čak ni prikazan. Normalno je da on ponekad zastranjuje na polju umjetničkog izraza, koji, ponavljam, i te kako postoji.

6. Da li je na ovogodišnjem festivalu bio zapažen autor čije bi prisustvo, gledajući kroz sam film, posebno cijenio i šta bi kao vrijednosno u tom filmu posebno istakao?

— Ne bih isticao pojedinca, jer za mene on nije ni postojao na ovom festivalu, donekle oni svi čine jednu grupu autora čiji filmovi znače izvestan napredak u izražavanju filomom, a to su: Zlatko Lazarevski, Dragiša Krstić, Ivan Obrenov, Miodrag Milošević, Tomislav Vučak i Petar Jakonić.

7. Na tek završenom festivalu pokazao si zavidan kvalitet svojim filmovima. »Mala Pula« nije slučajno predigra festivalu jugoslovenskog igranog filma. Da li sebe, jednog dana, vidiš, kao profesionalnog stvaraoca?

— Za sada još ne vidim sebe kao budućeg učesnika »Velike Pule«, ali ko zna... uglavnom to zavisi isključivo od mene i mojih rezultata.

8. Šta misliš da li jedan profesionalac, još uvijek zaljubljen u ono što je nekada radio, može realizovati amaterski film, i kako bi ga ti poredio sa ostalim amaterskim filmovima, ukoliko imamo na umu da bi njegovo djelo kudikamo bilo »školski« rad?

— Ne znam kako bi jedan takav »amaterski« film izgledao, verovatno bi se koristio slobodnijim izrazom, trudeći se da ne zaobiđe »školske« šablone i stroge okvire razumljivosti filmskog jezika. Uspjeh b' svakako zavisio od autora samog, ali ne isključujem mogućnost da bi jedan takav filmski radnik mogao snimiti dobar amaterski film.

9. Šta bi po tebi značio pojam amaterski film? Da li postoji film za koji se može reći da je u pravom smislu riječi amaterski, preskočivši

njegovu proizvodno materijalnu ulogu, imajući na umu samo tumačenje filma kao proizvoda duha?

— Za mene je amaterski film pre svega eksperimentalni medij koji istražuje na polju izražavanja svih mogućih životnih istina i stanja. On prodire ili barem pokušava da prodre u neke dublje sfere života, pronalazeći zakonitosti i uzroke nekih pojava, izlazeći iz samog sebe. Dakle on je kritički osvrt na ovaj svet, a sa estetske strane i zabava za čoveka. Da li može da se kaže za neki film da je u pravom smislu amaterski? Može, ako se uzmu u obzir prethodne njegove karakteristike koje sam naveo i ako se strogo gleda na to da li je rađen zaista bez ikakve cenzure i nameštaljki. Ako je on ver na slika autora i njegova pogleda onda je to nesumnjivo dobar amaterski film.

10. Kako ti shvataš amaterski film: kao školu koja može da bude dobar uvod za profesionalno bavljenje filmom ili kao hobi oslobođen bilo kakvih obaveza i prema estetici i prema gledaocu.

— Ni ovako ni onako. Za mene je on dobar i jeftin medij izražavanja i, na kraju krajeva, i zabava, kontakt sa drugim ljudima i dobar pokazatelj jedinstva ili rascjepa ideja jednog vremena. On je slika svih nas i strast kojoj se svi podvrgavamo. To smo u stvari mi (trenutno živi), naš način života i naš beg od života.

11. Da li smatraš da postoje ideje koje se opredmećuju samo u objektivu amaterske kamere, drugim riječima da li je amaterski film ograničen samo na realizaciju određenih tema?

— Amaterski film jeste ograničen, ali ne na realizaciju određenih tema nego čisto sa tehničke strane, jer ne iskorištava dovoljno tonske efekte i ne može recimo da pokreće mase u filmu, jer to sve staje para. Naprotiv, mislim da

postoje ideje koje se opredmećuju samo u objektivu kamere, ali isti je slučaj i sa profesionalnim filmom.

12. Čuo si za izraz »kriza u amaterskom filmu«. Postoji li taj pojam ili je to samo nemoć ocjenjivačkog duha tog vremena?

— Ne znam da li postoji (verovatno da), jer sam ja tek od 1975. u amaterskom filmu i takvu krizu još nisam doživio. Ona verovatno postoji zbog odlaska nekih generacija u profesionalni film.

13. Na razgovoru žiri—autori filmova, poslednjeg dana »Male Pule« izrečena je konstatacija da je akcenat festivala bio na tzv. eksperimentalnom filmu. S obzirom da su tvoja oba filma prijavljena kao dokumentarno-igrani da li se može i u okvirima navedene kategorije govoriti o eksperimentu?

— Možda si loše obavešten ili, si načinio lapsus, ali mogu ti reći da je akcenat festivala ove godine bio na autorskom filmu, dok se eksperimentalni film stavljao u drugi plan. No, bez obzira na to, mogu ti reći da se u dokumentarno-igranom filmu može itekako eksperimentisati. Za neke ljude eksperimentat znači »nešto neviđeno«, međutim za mene nije samo to nego recimo i neviđena kombinacija nečeg viđenog, pored kojeg prolazimo svaki dan, a ipak ga ne zapažamo; to su saobraćajni znaci na početku filma »Kvarljivo voće« i prelazak tih kadrova u glavnu temu. Za mene je taj deo filma čist eksperimentat.

14. Iduće godine na XIII mafaf-u sigurno ćeš biti član žirija. Već sad si u stanju da kažeš prema kojoj vrsti filma ćeš imati posebne naklonosti i da li bi tvoje prisustvo u ovogodišnjem žiriju doprinelo nekom drugom izboru filmova?

— Ne bih se voleo upuštati u to pitanje šta bi moje prisustvo u

ovogodišnjem žiriju donelo (verovatno sličan izbor). Do idućeg leta je još daleko i ko zna šta će dotle amaterski film postići, ali u svakom slučaju podržavaću eksperimentalan prilaz svim temama; svaka sveža ideja je dobrodošla.

15. Vratimo se na ovu »Malu Pulu«. Prvo veće prikazan je tvoj film »Kvarljivo voće«. Moje je mišljenje da je to u pravom smislu film stanja, definicija koja je najbliža pojmu amaterski film. Međutim, sagledavši ga do kraja stiče se utisak da je to film naracije. Da li je jasnoća, koju donosi narativnost filmskog djela, prisutna i u drugim tvojim filmovima?

— Na kraju filma zaista postoji mala pričića, ali veći deo filma je opis jednog stanja, pa zato ipak smatram da je to film stanja. Moji prethodni filmovi uglavnom ne sadrže nikakvu naraciju, nego samo nabacuju činjenice, očekujući rešenje problema od samog gledaoca. Lično nisam pristalica naracije, naročito ne hronološke, ali neka mala pričića uvek dobro dođe, naročito volim kada je to prikazano u obliku kolaža. Imam i neke polu-gotove filmove koji takođe neće imati priču, ili će bar imati veoma uprošćenu storiju.

16. U filmu »Nestajanje«, prikazanom na »maloj Puli« takođe u konkurenciji, kadar predstavlja simbol koji tek u sudaru sa slijedećim kadrom čini (po Ejzenštajnu) neku misao? Ili se može reći da je to film — metafora?

— U tom filmu sam zaista koristio neke simbole kao što je sat, pa ogledalo i dvogled, koji samo zajednički daju smisao filma, možda je to neka »uslikana« metafora, ali za mene je to ipak pre svega film. Ustvari, kod pravljenja tog filma pošao sam od jedne kratke pesmice (ne one koja je označena u filmu), koja me je nadahnula, ali ne verujem da je



Nestajanje (Artur Hofman)

odavde metaforičnost tog filma. Meni je amaterski film veoma sličan poeziji, obično je sastavljen od nekoliko strofa (sekvenci) i u sebi nosi snažan naboj koji deluje poput inekcije koja za tren boli, ali ipak dobro dode. (Neka sada niko ne pomisli da su amateri bolničari!)

17. Do ovogodišnje »Male Pule« žiri, koji je dosta djelovao u istom sastavu, isticao je one filmove koji su u sebi imali estetsku vrijednost, posebno u **kompoziciji slike**, filmove u kojima je **kamera** težila da se eksponira u besprije-kornosti zanata. Kao primjer navešću sve filmove R. Vladića. Ja sam ipak prihvatao i amaterske filmove u kojima je bilo i osvijetljenih i podeksponiranih kadrova, a da ne govorimo o kadrovima koji su u sebi sadržavali antikompoziciju predmeta. Tvoje mišljenje o snimateljskom i nesnimateljskom kao komponenti u okvirima amaterskog stvaralaštva?

— Amater mora biti kompletan autor, znači treba sam da snima, režira, piše scenario, montira, itd. Kada je sve to u skladu i ni jedno se ne preforsira, onda se rodio dobar film. Amater ne sme da ide isključivo samo na estetiku kadra, nego mora da da sadržinu tom kadru, da ga oplemeni zdravom idejom. Što se tiče podeks-

poniranja i preekspaniranja, bolje je kada je film dobro eksponiran, naravno ukoliko se ne radi o nekom specijalnom efektu. Jednako je loše preterivanje i u jednom i u drugom smeru. Zanemariti tehničku stranu je isto kao i forsirati zanatsku besprekornost; jednostavno se treba držati sredine.

18. Smatraš li za nedostatak »Male Pule« stalno prisustvo, već nekoliko godina, istih ljudi u žiriju. Ne utiče li to na »zatvaranje pogleda« na amaterski film i na njegovu ocjenjivačku vrijednost?

— Mislim da pulski žiri ne pati od te bolesti, jer on se ipak menja. Ove godine je jedino Toni Tršar ostao iz stare garde, ostali članovi žirija su nova imena. Dobro je što u žiriju uvek ima jedan amater, možda bi dobro bilo da su svi amateri. **Najbolji žiri po mom mišljenju bi bio onaj koji bi svakom filmu prikazanom u konkurenciji dodelio diplomu sa tekstom, koji bi bio neka vrsta kritike toga filma. Tako da autor bude načisto zašto su mu dodelili diplomu, a ne samo da bude rangiran kao na nekom sportskom takmičenju.**

19. Bavljenje amaterskim filmom, kako se to često kaže, obično ima svoj početak. Iz kojih si se ti pobuda opredelio za amaterski film

i da li si u njemu vidio mogućnost govora, komunikacije?

— Film sam zavoleo za vreme srednjoškolskih dana, ali dugo sam bio samo posmatrač iz daleka, čak i u kino klubu. Tek pre dve godine sam ozbiljno započeo, možda iz očaja što ništa ne radim, i u vrlo kratko vreme sam mnogo toga naučio i pokupio prve nagrade na festivalima što me je ohrabralo da nastavim. U filmu vidim mogućnost a i nemogućnost komunikacije; često se pitam kako li drugi ljudi osećaju moj film, da li mogu uvek da me razumeju, da li mislimo slično kada gledamo određeni predmet na platnu. Neki kažu: Kada bih znao da pišem, ne bih snimao filmove. Ali mislim da je dobro kada čovek sve zna i svačim se bavi. Potrebno je poznavati i teoriju filma, znati odbraniti film pred kritičarima, a ne samo snimati bez kritičkog osvrta.

20. I na kraju, ne izostavljajući konvenciju, reci nam nešto o budućim stremljenjima u vezi sa realizacijom novih filmova?

— Unapred nikada ne znam kako će film izgledati, on se rađa tek posle druge-treće projekcije snimljenog materijala. Ja često improvizujem za vreme snimanja, menjam tok radnje, i ponekad se najbolji kadrovi rađaju sasvim slučajno, no u biti to je sve ipak kontrolisano sa strane autora. U skorije vreme snimio sam dva kratka filma (svega 3—4 minuta) koji su bliski nekoj vrsti hepeninga i nekog pokušaja da se registruju slučajnosti ljudskih pokreta. Uglavnom gledam i proučavam radove velikih reditelja i stalno nešto snimam, da ne bih izgubio »kondiciju«. I pošto se ne služim »vradžinama iz crne kafe« ne bih znao ništa više kazati o svojoj budućnosti. U svakom slučaju još mnogo treba da učim i da se više bavim kritikom, to jest da pišem.

Žiri za dodelu zvaničnih nagrada na 24. festivalu jugoslovenskog igranog filma u Puli u sastavu: Dejan Kosanović, profesor Fakulteta dramskih umetnosti iz Beograda, predsednik, te članovi Rajko Cerović, urednik RTV Titograd, Dževad Dautović, sekretar Zajednice kulture BiH, Sarajevo, Nedeljko Dragić, filmski reditelj, Zagreb, Branko Gapo, filmski reditelj, Skopje. Dušan Ninkov, filmski snimatelj, Novi Sad, Mitja Rotovnik, član Izvršnog odbora Republičke konferencije SSRN Slovenije, Ljubljana, Besim Sahatčiu, filmski reditelj Priština, Tihomir Staničić, filmski kritičar, Pula, Cvetan Stanevski, filmski kritičar, Skopje i Milan Zečević, potpredsednik Skupštine grada Beograda, pregledao je — na osnovu Statuta FJIF i na osnovu Pravilnika o radu žirija 24. Festivala jugoslovenskog igranog filma u Puli — 18 filmova prijavljenih i prikazanih na 24. Festivalu i zaključio je sledeće:

1. U razdoblju između prethodnog i ovog festivala došlo je do manjeg povećanja obima proizvodnje jugoslovenskog igranog filma, uz očigledni porast opšteg proseka njegovih umetničkih vrednosti.

2. Žiri zaključuje da se jugoslovenski igrani film potpunije okrenuo ka savremenoj tematici, ne zapostavljajući gajenje naših revolucionarnih tradicija u oblasti filmskog stvaralaštva. Posebno su pozitivni tematski zahvati u oblasti života mlade generacije i sve prisutnija težnja da se kroz dela filmske umetnosti ukaže na neke važne probleme razvoja jugoslovenskog društva. Međutim, filmovima sa savremenom tematikom još uvek nedostaje veća tematska, raznovrsnost u obradi problema svakodnevnog života.

3. Žiri sa posebnim zadovoljstvom pozdravlja pojavu novih rediteljskih imena pet debitanta koji su već u svojim prvim filmovima pokazali stvaralačku zrelost i nago-

vestili dalji uspešni razvoj jugoslovenske kinematografije.

4. Žiri posebno ističe visok umetnički nivo glumačkih ostvarenja u jugoslovenskom igranom filmu, kao i visok profesionalni nivo mnogih filmskih umetničkih, saradničkih i tehničkih struka.

5. Istovremeno žiri zaključuje da su tehnički kvaliteti jugoslovenskih filmskih ostvarenja veoma neujednačeni zbog čega tehničke slabosti pri realizaciji i reprodukciji filmova često umanjuju njihove umetničke vrednosti.

6. U okviru jednogodišnje proizvodnje jugoslovenskog igranog filma koju je žiri pregledao, žiri smatra da se ni jedno ostvarenje izrazito ne izdvaja po svojim filmsko-umetničkim kvalitetima, ali da približno polovina filmova prikazanih na festivalu prilično ujednačene umetničke vrednosti. Uzimajući to u

obzir žiri za dodelu zvaničnih nagrada na 24. festivalu jugoslovenskog igranog filma u Puli 1977. godine donosi sledeću

O D L U K U

o nagrađivanju filmova i filmskih stvaralaca za dela prikazana na festivalu

a) za tri najbolja filma festivala žiri proglašava sledeće filmove:

1. film »NE NAGINJI SE VAN«, u režiji Bogdana Žižića, proizvodnja »Jadran film« i »Croatia film« iz Zagreba i dodeljuje mu VELIKU ZLATNU ARENU. Odluka je doneta većinom glasova.

2. film »AKCIJA STADION«, u režiji Dušana Vukotića, proizvodnja »Zagreb film« Zagreb, Kinematografi Zagreb i Dunav film, Beograd i dodeljuje mu VELIKU SREBRNU ARENU. Odluka je doneta većinom glasova.

Ne naginji se van (Bogdan Žižić)



odluka o nagradama na 24. festivalu jugoslovenskog igranog filma u puli 1977. godine